

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enarratio Epistolæ Prioris Ad Timothevm, Et Dvorvm Capitum secundæ

Melanchthon, Philipp

Vitebergæ, 1561

VD16 M 3167

[Capvt I.] Pavlvv Apostolus Iesu Christi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36308

I. EPISTOLA AD
PAVLVS APOSTO-
lus Iesu Christi.

INITIO PAVLVS NO-
men praeponit, quia in Ecclesia
oportet extare testimonia, & sem-
per quos ea testimonia tradita sunt,
Et fit mentio muneris Apostolici,
ut sciamus credendum esse ipsius doctrinae tan-
quam uoci Dei de caelo sonanti, sicut ipse inquit
ad Galatas se doctrinam non accepisse ab homini-
bus, & de sua uocatione multa dicit, ut authori-
tatem suae doctrinae confirmet. Et prodest com-
mone fieri iuniores de discrimine Prophetarum,
Apostolorum, & aliorum docentium.

Prophetae fuerunt qui immediate à Deo uo-
cati sunt ad docendum, & ad illustrandam pro-
missionem de Messia, & ad aliqua consilia politi-
ca, & habent testimonia diuina, quod non errent
in doctrina, uidelicet quadam peculiaria mira-
cula.

Apostoli fuerunt qui immediate à Christo uo-
cati sunt ad docendum Euangelium, non ad go-
bernationem politicam, & habent testimonia di-
uina, quod non errent in doctrina, et possunt quo-
libet loco docere.

Episcopi et alij Doctores sunt mediate uocati
à Deo

à Deo electione humana, et sonare debent doctrinam ab Apostolis acceptam sine aliqua mutatione, cum uero mutant, errant, ut sepe fit, ideo earum doctrina iudicanda est ex testimonijs Apostolorum. Hæc monere initio de titulo necesse est, ne quis putet nomen Apostoli ociose additum esse, ideo disertè addit Paulus se esse Apostolum mandato diuino missum, Sicut autem ipsi necessarium est docere, ita nobis necessariò mandatum est audire hanc doctrinam.

Ne alia doceant, & ne attendant fabulis.

Necessaria est admonitio, est & prima in Ecclesia, ne omiffa doctrina diuinitus tradita proponantur aliæ doctrinæ. Item ne curiosè quæstiones agitentur omiffis rebus necessarijs, quia Ecclesia alligata est ad fundamentum, ut alibi dicitur, Fundamentum aliud ponere nemo potest, præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus. Item, Si quis aliud Euangelium docet, anathema sit. Ac ut sapiens Doctor initio summam recitat, qua breuiter complectitur omnia quæ in homine conuerso ad Deum esse necesse est, Summa mandati est dilectio, ex corde puro & conscientia bona, & fide non ficta.

I. EPISTOLA AD

Ex corde puro.

Primum quid nominat cor purum, aut quis est omnino in hac imbecillitate hominum, cuius cor sit purum? Respondeo iuxta dictum Apostolorum in Actis capite 15. Fide purificans cor eorum. Nominat igitur cor purum fide purum, id est, non Epicureum, non Academicum manens in dubitatione, non Sauliticum, id est, frangens Deum, & irascens Deo, sed iam recte sentiens de Deo, & ad eum accedens in uera agnitione & fiducia filij Dei, & agnoscens uere nunquam immundos tamen recipi, & tegi nostras sordes nunquam multas & magnas, impetata nobis mundicie & iusticia filij Dei, Sic & Dauid inquit: Asperges me Domine Hyssopo & mundabor. Et postea: Cor mundum creauit me Deus, id est, recte sentiens de Deo, conspersus sanguine Filij. Et cum sic purificantur fide corda, accipiunt Spiritum sanctum, se Deo subiiciunt, iam incipiunt querere gloriam Dei, & obedire Deo, & habent uera initia dilectionis Dei et proximi. Comprehendit enim Paulus nomine dilectionis opera omnium preceptorum Decalogi. Sicut alibi inquit, Dilectio est impletio Legis. 1. Iohannis 5. Hæc est dilectio Dei, mandata eius custodire. Sit igitur hæc definitio, Dilectio est

uirtus, qua postquam misericordiam Dei propter
 filium promissam fide apprehendimus, iam cum
 diligere & ei gratias agere incipimus, & nos ei
 subijcimus, & obedientiam iuxta omnia mandata
 inchoamus, cum quodam sensu leticiæ in Deo.
 Ut autem antea dixi prius fide purificari corda,
 ita & postea sciendum est, hanc inchoatam obe-
 dientiam etsi adhuc multæ sordes in nobis sunt, ta-
 men placere Deo propter mediatorem, nec in-
 choari dilectio potest, nec placet nisi precedat
 fides. Ideo & Paulus mox addit ex fide non fru-
 cta.

*Ex conscientia bona, & fide
 non simulata.*

Vniuersaliter hanc regulam de nostra obedi-
 entia seu de bonis operibus sciri necesse est, quan-
 quam nostra obedientia procul abest à perfectio-
 ne, & herent in nobis peccata, tamen oportet ta-
 lem esse obedientiam in conuersis, ut sint in nobis
 fides & bona conscientia, id est, propositum non
 peccandi. Hic gradus in conuersis necessarius
 est, quod & hoc dicto Pauli confirmatur, et alijs,
 ut in fr. a, Milita bonam militiam, habens fidem &
 bonam conscientiam. Et 1. Petri 3. Conscienti-
 am bonam retinentes. Item ad Corinth: Hæc est
 gloriatio nostra testimonium conscientie nostræ,

B 5 Nec

I. EPISTOLA AD

Nec simul manent hæc duo pugnancia, Actio qua uiolat homo Legem Dei sciens & uolens, Et illa fides quæ est fiducia misericordiæ accipiens remissionem, quia Iusiurandum dicit, Viuo ego dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat. Oratio copulatiua est, illa est, non fit uiuificatio fide, donec nulla sit conuersio, id est, donec aliquis habet propositum peccandi, Et talia delicta nominantur uisitate peccata mortalia, cum effunduntur Spiritus sanctus & fiducia misericordiæ, & sic lapsi, tunc sunt rei ira Dei, & æternæ mortis, iuxta illa delicta, Propter hoc uenit ira Dei super inobedientes. Nec recipiendæ sunt fanaticæ imaginationes eorum, qui fingunt semel renatos non posse rursus effundere Spiritum sanctum, cum manifestè dicatur 2. Petri 2. Si rursus superantur ab inquinamentis quæ effugerant, sunt eis posteriora peiora prioribus, Item, Qui stat uideat ut cadat, ideo simus uigilantes, ut iusticia bonæ conscientie retineatur, id est, bonum propositum.

Et fide non simulata.

Nec inchoari dilectio Dei potest, nec placent opera Deo nisi precedente fide, Ne autem fides intelligatur tantum de noticia qualis est in

bolis, addit particulam, Ne sit simulata. Est igitur Fides non simulata assensio qua amplectimur omnia dicta Euangelij, & in his promissionem gratie, Et est fiducia acquiescens in Mediatore iuxta eam promissionem. Hæc fiducia, quæ quidem, cum in ueris doloribus consoletur & erigat corda, & quasi ex inferis retrahat, sentiri potest, discernit ociosam noticiam à non simulata fide. De hac fide dicitur: Iustificati fide pacem habemus. Nec aliter intelligit Paulus uocabulum fidei hoc loco, Cumq; sciamus corruptelas doctrine Pauli excogitatas esse, postquam uocabula falso intetellecta sunt, simus diligentes in reuimenda propria significatione, qua retenta, nec obscuritas nec ambiguitas est in Pauli oratione.

Vt autem hæc breuis summa hoc loco intelligatur, mente intuenda est tota doctrina de Iustificatione, uidelicet in uera pœnitentia seu doloribus uocem Euangelij audiri & cogitari necesse est, quæ propter Filium Dei Gratis, non propter ullam nostram dignitatem simul offert hæc quatuor, remissionem peccatorum, imputationem iusticie, Spiritum sanctum & hereditatem uitæ æternæ. Est autem mandatum Dei æternum & immotum de FILIO, Hunc audite, necesse est igitur assentiri promissioni offerenti reconciliationem,

I. EPISTOLA AD

liationem, uidelicet illa bona quæ dixi. Hac fide homo uerè accipit remissionem peccatorum, imputationem iusticiæ, & Spiritum sanctum, & fit heres uitæ æternæ propter Filium Dei Gratias, non propter propriam dignitatem aut merita, Et in hanc sententiam usitata est oratio in nobis Ecclesijs, Sola fide iustificamur. Significat enim iustificari accipere remissionem peccatorum & imputationem iusticiæ, cum qua coniuncta est donatio Spiritus sancti, & hæreditas uitæ æternæ.

Et manifestissimum est ideò de imputatione dici, quia nondū habemus illam totam nouitatem, de cuius transfusione Monachi dicunt, sed sumus in fide donata remissione peccatorum, & imputatione nobis iusticia Filij Dei, & quasi ea uestiti per imputationem, & tamen uerissimum est simul inchoari in nobis nouitatem, quæ fit Spiritu sancto effuso in corda nostra, & accendente in nobis fide, & alias uirtutes, & copulante nos filio Dei regnanti ad dexteram æterni patris, sicut dicitur Actorum 2. Dexteram Dei exaltatus accepit promissionem Spiritus sancti, quem effudit in nos.

Prorsus etiam reiicienda est imaginatio, quæ fugit hominem tantum in initio preparari fide, postea uerò iustum esse propria dilectione, seu proprijs uirtutibus, ut cum dicimus, Motus calefacit

TIMOTH: CAP. I. 7

Motus preparatio est, postea calore sumus calidi. Sed persona fide recepta deinceps etiam est iusta, id est, accepta Deo ad uitam eternam, non propter proprias uirtutes, quia multum adhuc manet in nobis sordium, sed propter mediatorem sola fide, qua & deinceps habemus remissionem peccatorum, & imputata iusticia mediatoris uesti sumus: Placet autem noua obedientia in reconciliato, hac ipsa confessione precedente, quod adhuc multe magnae sordes in nobis haerant, iuxta illud: Non iustificatur in conspectu tuo omnis uiuens, Sed placeat tamen & hac inchoata obedientia propter mediatorem fide.

Hec sepe alibi copiosius recitantur, unde sumatur explicatio longior, Nunc tantum breuiter hac recensui, ut iuniores admoniti sciant Paulum loqui de hac ipsa fide, de qua alibi inquit, Fide iustificati pacem habemus. Et hanc in quotidiana inuocatione & in consolationibus exerceant.

Bona est Lex legitime
utenti.

Recitata summa ingreditur in commemorationem de usu Legis: Nam multi ex Iudeis adhuc somniantes mansuram esse politiam Mosaicam, contendebant ritus Mosaicos necessarios esse.

I. EPISTOLA AD

esse, ut recens tunc fuerat agitata hæc controuersia in Synodo, quæ recitatur in actis capite 15. Itaq; ut sæpe alibi, ita hic quoq; reprehendit illos errores propugnantes Legem Moysi, & pauca addit de usu Legis.

Est autem insignis propositio, Bona est Lex legitimè utenti, ubi monet de usu Legis multa consideranda esse, uidelicet & ipsarum legum discrimina, & fines Legis. Notum est autem unam Legis partem, scilicet Moralem, quam nominamus Decalogum, sapientiam æternam in mente diuina esse, cuius noticia in homines transfusa est, ut uerè agnosceretur Deus, & omnes uires nostra congruerent cum mente & uoluntate Dei. Etsi autem postea natura hominum auersa est à Deo, tamen in toto genere humano hæc noticia aliquo modo, quia Deus uult ab omnibus agnosci suum iudicium aduersus peccatum, uult etiam homines quanquam non renatos frenare & coercere locomotiuam.

Aliæ duæ partes, uidelicet leges Forenses, & Ceremonia, erant nerui huius politie Israël, inuoluti cum ipsa politia. Sed de omnium partium usu hæc propositio uera est, Nulla opera Legis, neq; Moralia, neq; alia, merebantur remissionem peccatorum, nec erant illa res qua Daniël, Ieremias, Daniel, & similes erant iusti coram Deo.

TIMOTH: CAP. I. 9

Deo, sed erant disciplina qua non renati frenabantur, & exercitia in quibus renati declarabant suam obedientiam & confessionem. Præterea ritus erant signa discernentia hanc politiam ab alijs, quia uoluit Deus notum esse populum ex quo nasceretur redemptor, eamq; ob causam uoluit tunc certam esse Ecclesie suæ sedem. Hoc consilio politiam illam ita constitutam esse, & peculiaribus ritibus distinctam ab alijs gentibus, sciri necesse est.

Sed iam dicamus de Decalogo, id est, de naturali & perpetua Lege, omiſſis cæteris legibus. Nam de hac ipsa parte, uidelicet de lege Morali inquit Paulus, Lex est posita iniustis, id est, urget & premit iustos. Et addit exempla pertinentia propriè ad legem Moralem, Ait esse positã periuuris, homicidis & scortatoribus. Hic primùm sit infixa mentibus uera doctrina contra Antinomos, legem Moralem non esse mutabilem aut ociosam, Sicut lex Spartana de nummo ferreo, aut lex Thebana de collocandis in cophinum oberatis non soluentibus: Sed esse æternam & immutabilem sapientiam in mente diuina, cuius noticia creature rationali tradita est, ut sciamus esse Deum, & qualis sit, & quod sit uindex, & quod semper nos obliget, Primum, ut obtemperemus. Secundo, si non obtemperemus ut horribiliter hæc natura

contu

I. EPISTOLA AD

contumax destruat. Quia Deus iam propter hanc irascitur, sicut usitatè dicitur: Omnis lex obligat uel ad obedientiam uel ad poenam. Et hanc obligationem legis ualde perspicuè intellexit Adam, cum post lapsum sensit iram Dei & iudicauit, se iusto iudicio Dei penitus delendum esse. Nec argumentum hoc ulla creatura soluere poterat, sed interuenit filius Dei, qui & obedientiam prestitit, & poenam in sese deriuauit, ne Lex esset irrita, & tamen seruarentur homines.

Hæc sepius cogitanda sunt, ut aliquo modo discamus res esse maximas legem Dei, peccatum, iram Dei, ordinem certissimum iusticiæ Dei irrogantis poenam. Ideoq; exempla quotidiana in promptu sunt, mors, & aliæ ingentes calamitates hominum, morbi, dolores, cædes, uastationes. Hæc communes miseriæ sunt effectus ordinati Legis, & testimonia iræ Dei aduersus peccata. Sicut dicitur Psalmo 38. Propter iniquitates corripis hominem. Et ualde dolendum est homines securos ruere in uaria scelera, quasi Lex Dei sit inanis pictura.

Sciamus igitur ueritatem Dei esse, & usum eius rectè intelligamus. Sunt autem usus aduersus non renatos duo uniuersaliter, Cohercere & Punire. Docendi sunt igitur etiam non renati
inclu-

inclusos esse carcere Legis, & disciplinam præstandam esse propter hæc quatuor.

Primum, Quia Deus eam præcipit, & omnes creature Deo obedientiam debent.

I.

Secundo, Ut uitent pœnas præsentis & æternas, Quia nequaquam dubium est atrocia scelera in hac uita atroces pœnas comitari, Iuxta illa dicta: Gen: 6. Matth: 26. Qui acceperit gladium gladio peribit. Itē, Exo: 20. Non habebit Deus infontem eum, 2c. Item, Ebr: 13. Scortatores et adulteros iudicabit Deus. Item Prouer: 12. Labium mendax abominabitur Dominus. Has regulas ueras esse & ordinem diuinum quem Deus exequitur, quotidiana experientia ostendit.

II.

Tertio, Vult Deus singulos & aliorum uite parcere, non enim nobis tantum nati sumus, sed communis cognatio est in genere humano, & singuli communem societatem fouere debent, & execranda est illa uox Cain, Gen: 4. Nunquid ego custos sum fratris mei. Frenandi sunt igitur impetus in singulis, ut alij uiuere possint, ne dissipetur societas, nec turbentur educatio & institutio. Hæ tres cause facile intelligi possunt.

III.

Quarta causa est de qua Paulus loquitur ad Galatas 3. capite. Lex est pædagogus in Christo. id est, non possunt doceri homines ubi nulla est disciplina, Item beneficia Filij Dei non intelliguntur

IIII.

C tur

I. EPISTOLA AD

tur sine agnitione peccati, Item non accipiuntur donec homines perseverant in sceleribus contra conscientiam.

Hæ causæ omnes ad diligentiam regende discipline hortentur, quam quidem regere aliquo modo possibile est homini etiam non renato, Quia Deus uult reliquam esse libertatem uoluntatis in homine ad regendam locomotiua. Est autem disciplina gubernatio locomotiua etiam si corda sunt immunda, ut quod Achilles admonitus à ratione retrahit manum ne interficiat Agamemnonem, gubernatio est locomotiua etiam si cor ardet ingenti incendio. Præterea sciendum est, etiam si disciplinam præcipit & flagitat Deus, & horribiliter uiolationem discipline punit, tamen disciplina nequaquam meretur remissionem peccatorum, nec est iusticia coram Deo qua homines iusti, id est, Deo accepti sint, Sed tegit nos, sicut folio fici Adam & Eua suam immundiciem & horrendam contaminationem tegebant, id est, Est quaecumq; frenum quod uitæ & societati necessarium est.

Memineris etiam hoc dicto, Lex est iniustis posita, approbari totum ordinem politicum, imperia, coniugium, distinctionem dominiorum, contractus, iudicia, poenas, Quia nerui huius ordinis

nis propriissimè sunt præcepta Decalogi. Cum autem Decalogus uerissimè sit sapientia Dei, manifestum est & hunc ordinem politicum suo genere rem bonam esse.

Alter usus Legis in non renatis est condemnare ad pœnas præsentis et æternas, Suntq; initium iudicij diuini & destructionis pœna præsentis, ex quibus liberantur aliqui, uidelicet hi qui ad Deum conuertuntur, Alij non liberantur sed ruunt ex illis in æternum exitium: Vt præsens calamitas Saulis initium est pœnarum quæ in omni æternitate ipsum opprimunt, Est & Dauidis calamitas initium iudicij & destructionis, sed hic liberatur quia petit & accipit remissionem peccatorum fiducia redemptoris. De hoc usu Legis uidelicet de condemnatione loquitur Paulus 1. Corinth: 15. inquiens: Aculeus mortis peccatum est, potentia uerò peccati Lex est. Et Roman: 7. Per Legem peccatum fit excellenter peccatum, id est, ualde reum, id est, reatus, ira Dei, proiectio, sentiuntur Lege nos accusante. De his doloribus inquit Ezechias capite 38. Sicut Leo rugiens contriuit omnia ossa mea.

Dixi de usibus Legis in non renatis, ac in secundo usu de condemnatione discernendi sunt hi qui conuertuntur, ab alijs qui non conuertuntur. Nam conuersi liberantur à condemnatione &

C 2 tamen

I. EPISTOLA AD

tamen hi quoq; sentiunt initia huius horrendi iudicij & multas pœnas, Sicut Dauid, Ionathas & alij. Priusquam autem dicimus de usu in reuocatis prius declaranda est sententia, Iusto non est Lex posita. Hæc ut rectè & simpliciter intelligatur, antithesis consideranda est consilij Pseudoapostolorum & consilij Paulini. Contendebat Pseudoapostoli Legem seruandam esse, ut his operibus homines fierent iusti, & magis magisque fierent iusti, Sicut diceret materfamilias filie, tot horis nihil gustes, & postea unico ferculo contenta esto, & bis bibas, & sic eris temperans, & hac assuefactione magis temperans eris. Hoc modo de disciplina rectè dicitur, sed nequaquam facienda est confusio discipline & iusticie coram Deo. Falso transferunt hoc exemplum Pseudoapostoli ad iusticiam coram Deo. Opponit igitur Paulus huic errori & confusioi hoc dictum, Iusto non est Lex posita, scilicet quo ad iustificationem. Lex non est proponenda, ut homo fiat iustus Lege uel operibus, uel magis iustus, sed prorsus alia res proposita est qua homo fit iustus coram Deo, scilicet Filius Dei, propter hunc es iustus Fide, id est, habes remissionem peccatorum & imputatam ipsius iusticiam, & propter ipsum, Et es donatus Spiritu sancto & hereditate uite eterne.

Hæc

TIMOTH: CAP. I. II

Hæc est prima recta & simplex enarratio, Iusto non est Lex posita, scilicet quo ad iustificationem, ut homo Lege fiat iustus uel magis iustus coram Deo, iam habes hoc beneficium aliunde, ut si diceremus Monachis, Stulti quid agitis, uultis instituire opera & condere Leges, ut homines fiant iusti, nequaquam alia re nobis credentibus in Filium Dei opus est ad iusticiam, sed propter ipsum donantur remissio peccatorum, imputatio iusticie, Spiritus sanctus & hereditas uitæ æternæ.

Sequuntur & aliæ interpretationes quæ magis usitæ sunt, Iusto non est Lex posita, scilicet quo ad coactionem, item quo ad condemnationem. Ac interpretatio de condemnatione continet utilem doctrinam, & congruit cum dictis, Rom: 5. Iustificati fide pacem habemus. Item, Roman. 6. Non estis sub Lege, sed sub gratia. Item, Rom: 8. Nulla nunc condemnatio est his qui in Christo Iesu ambulant. Sic dicitur: Iusto non est Lex posita, id est, Lex non condemnat fide iustum, etiamsi multum adhuc sordium & peccatorum in hac tanta infirmitate nostra circumferimus, sed loquitur dictum de Iusto, id est, de habente ueram fidem, qui conuersus ad Deum fiducia Filij Dei receptus est. Hic agnoscit & deplorat reliquias peccati, sed tamen scit eas tegi per Filium Dei, &

C 3 repugnat

I. EPISTOLA AD

repugnat malis opinionibus, & uiciosis cupiditatibus. Hæc interpretatio perspicua est, & consolationem pijs mentibus affert. Et uerbum *re-*
ta singularem habet Emphasin, quasi dicat, credentem Lex non opprimit tanquam immota & sine ulla mitigatione.

Augustino familiarior est interpretatio de coactione, Renatus Spiritu sancto iam uolens obtemperat, ut mater sponte amat & alit sobolem non coacta Lege, etiamsi Lex quoq; id precipit. Sed quia magna infirmitas in hac uita manet reliqua, multi etiam renati disciplina frenandi sunt, ut de pueris manifestum est, ideo hanc interpretationem relinquo.

Quis est autem usus Legis in renatis? Vsimta nobis responsio est & satis concinna, si dextere accipiatur, Credentes liberi sunt à Lege, quòd ad condemnationem attinet, non quòd ad obedientiam attinet, id est, sunt iam reconciliati, & placent Deo, quanquam Legi non satisfaciant, Sed inde non sequitur licere eis ruere contra conscientiam, Quia semper manet hic ordo, ut creatura rationalis Deo obediat, sed hoc est Euangelij beneficium, quòd obedientia imperfecta Deo placeat, Nec enim concedit Euangelium contemptum Dei contra conscientiam, Ideo dicitur Matth. 5. Nisi iusticia uestra excellat supra iusticiam Pharisæorum,

riscorum, non intrabitis in regnum cœlorum.
 Item, Non ueni soluere Legem, sed implere. Et
 implet ipse, ut simul in nobis restituat, ut Roman:
 s. dicitur: De peccato damnauit peccatum, ut
 iusticia Legis impleatur in nobis, non secundum
 carnem ambulantis. Item, Rom: 3. Legem sta-
 bilimus per fidem, id est, ideo recipimur & reno-
 uamur ut iam fiat Lex & placeat.

Hec sententia sepe repetita est alijs cras-
 ribus formis loquendi 1. Corinth: 6. Ne erre-
 tis, Scortatores, idolatræ, adulteri &c. non pos-
 sident regnum Dei. Et 1. Ioannis 3. Nemo de-
 cipiat uos, qui facit peccatum ex Diabolo est. Et
 Roman: 8. Debites sumus, ut non secundum
 carnem ambulemus. Nec debitum significat uio-
 lentiam, sed immotum ordinem quo creatura ra-
 tionalis creatori subiecta est, Et hoc ipsum est
 debitum, ut obedientia sit spontanea. Et Zacha:
 s. dicitur: Veritatem & iudicium pacis iudica-
 te in portis uestris, & malum contra proximos
 non cogitate, & iuramentum mendax ne diliga-
 tis, omnia enim hæc sunt quæ odi, dicit Dominus.
 Item Psalm: 5. Non Deus uolens impietatem tu es.

Manet igitur illa uoluntas in Deo aterna &
 immota quæ discernit bona & mala, & uult bo-
 na, & uult obedientiam creaturæ congruentem

I. EPISTOLA AD

sue uoluntati, & patefactam per Filium de quo dicitur Matth: 17. Hanc audite. Ideo & in iuramento dicitur Ezech: 33. Viuo ego, nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat, Vtrumq; enim complectitur Iusiurandum, mandatum de conuersione, & promissionem reconciliationis. Ex his omnibus intelligi potest recte dici, obedientiam, quae inchoatur fide, & subijci nos uoluntati Dei quam Lex ostendit, necessariam esse.

Secundo manet Lex renatis, quod ad doctrinam attinet, quia oportet eos habere testimonium expressum, qui cultus Deo placeant, ideo dictum est ad Timotheum 2. Timo: 3. capite. Scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum.

Tertio liberatio à Lege clarius intelligitur cum intuemur integram liberationem, qualis erit in nobis in uita aeterna, ubi in luce diuina uiuimus sine peccato, sine morte, sine alijs calamitatibus, sed in hac uita haerent in nobis reliquiae peccati, mors, & multae calamitates, sicut igitur manent mors & aliae poenae, ita manet Lex quo ad reliquias peccati, Nam haec omnia sunt nos accusant, Lex, mors, & aliae poenae. Pulso Deo uidi sua calamitas est uox Legis, sed ita fit liberatio à Lege et à morte, quia fide eluctatur, sic igitur iustus quatenus est iustus, id est, quatenus fide uiu

cit, non est Lex posita, non condemnat eum. Hanc doctrinam de liberatione à Lege, et de usibus Legis breuiter hic recitatam, alibi copiosius expositam relegite.

Quia ignorans feci.

Discernit persecutores ut Roman: 10. & 11. aliqui conuertuntur, aliqui non conuertuntur. De hoc discrimine & Matthæi 12. dicitur: Qui dixerit sermonem contra Filium hominis, remittetur ei, Qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neq; in hac neq; in futura uita. Hic multa disputantur de blasphemia seu de peccato irremissibili, Nos prius teneamus hanc regulam, Mandatum de conuersione sine ulla dubitatione uniuersale est, sic & sine ulla dubitatione promissio Gratiæ uniuersalis est, Sicut Dominus inquit, Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis. Et horrenda contumelia est aduersus Filium Dei, cogitare regnum Diaboli potentius esse Christo, cum quidem dictum sit Rom: 5. Gratia exuberat supra peccatum, Et sancita sit promissio Iureiurando, Viuo ego, nolo mortem peccatoris, &c. Confugiamus igitur ad Filium Dei, & sustentemus nos promissione, & repugnemus dubitationi.

Hæc sunt mandata diuinitus, & tales sentient

C 5 consolatio

I. EPISTOLA AD

consolationem et recipientur, ita iudicemus à posteriore, hos non habuisse peccatum irremissibile, Sic seruatus est Paulus & alij multi persecutores, Et quidem Paulus inquit, suam conuersionem exemplum & testimonium esse regule, quod Deus uerè uelit Gratis propter Filium recipere peccatores confugientes ad Filium, Sic seruati sunt Aaron & Petrus, quanquam scientes lapsi sunt.

Contrà uerò multi persecutores pereunt horribili odio Dei, ut Iudas, de his à posteriori iudicari potest habuisse eos peccatum irremissibile: Sed ijdem scientes & uolentes perseuerarunt in illo horribili odio aduersus Deum, nec confugerunt ad Filium Dei. Nec subtilius queramus à priori quòd sit peccatum irremissibile, Paulus aliquod discrimen indicat, cum ait: Quia ignorans feci.

Sed hic oriuntur quæstiones, Aaron, Petrus, Manasses, non peccauerunt ignorantia, & tamen recepti sunt, & esse aliquod discrimen exempla ostendunt. Aliter deliquit Diabolus sciens & superbè despiciens Deum, Aliter Adam, Aaron, scientes, sed superati infirmitate? Sed nos omitamus has quæstiones & iudicemus de uoluntate Dei iuxta uerbum ipsius, Hunc audite. Omnis qui credit in Filium, habet uitam aeternam, Amen.

seruati

feramus Filium Dei, & Iusiurandum toti regno peccati. Sciamus etiam antefendum esse Filium Dei uoci Legis, Etsi autem hæc pugna difficilis & magna est, tamen hæc regulæ ueræ sunt, & non negligendæ iuxta illud Moysi capite 18. Qui non audierit Filium, ego ultor ero.

Hanc consolationem ueram, ut dixi, teneamus, & nos ipsos exuscitemus, & alios omnes hortemur ad poenitentiam & ad fidem, Sicut & Apostoli hos ipsos hortantur ad poenitentiam quibus Acto: 4. dicunt: Hunc autem Iesum uos crucifixistis: Et multi ex his uerè conuersi sunt ad Deum. Et sint nobis in conspectu exempla Aaron, Pauli & multorum aliorum, qui cum fuissent persecutores postea conuersi sunt. Si qui uerò nolunt audire hanc consolationem, quid attinget de eis disputare, cū eo ipso horribiliter peccent, quod tūc negant hanc uocem Euangelij, Gratia exuberat supra peccatū, Et ita ardent odio, ut potius malint fieri aeterni hostes Dei, quàm confugere ad Filium. Hoc modo pereunt multi omnibus ætatibus, ut Saul, Achitophel, Iudas, Arrius, & nostro tempore Latomus Louaniensis, Hoffmeister, & alij multi, quorum exemplorum cogitatione expauescamus & petamus nos regi & confirmari Spiritu sancto, Sicut scriptum est Lu-

cæ 11.

I. EPISTOLA AD

ca 11. *Quantò magis pater uester cœlestis dabit Spiritum sanctum petentibus: Et pio studio discamus ueritatem, & caueamus ne eam oppugnemus.*

Ceterum sunt discrimina inter errata ignorantie, & delicta contra conscientiam, quæ utriusque multiplicia sunt, Nam & affectata ignorantia delictum est contra conscientiam, Et interdum fit affectata ignorantia blasphemia, ut in multis Phariseis cum uidelicet corda conuicta testimonijs diuinis, tamen ardent odio, & conantur delere uocem Dei, Et alijs persuadere esse eam Diabolicam. Hæc discrimina peccatorum iudicari postea possunt, cum uidemus aliquos indulgentes suis furoribus ad poenitentiam redire noluisse.

Certus est sermo.

Supra de Lege concionatus est, nunc inserit summam Euangelij, sed ualde breuiter, quia scribit ad auditorem qui fuerat ipsius comes longo tempore, & bene cognouerat totam doctrinam uocem. Ac initio asseueratio posita est, Certus est sermo & firmissimè amplectendus. Hac asseueratione in nobis quoque fidem confirmemus, ut ex dubitationibus eluctemur, & uerè statuamus nos recipi & exaudiri.

TIMOTH: CAP. I. 15

Hic autem repetat unusquisq; apud sese integram doctrinam de Iustificatione, de qua semper eodem modo dicimus, Et exordium doctrinae ex uerbis Domini sumimus, Ite praedicantes poenitentiam & remissionem peccatorum in nomine meo. Hac fieri oportet in conuersione. Primum oportet argui peccatum, perterrefieri corda, Sicut & Dominus inquit Mar: 1. cap. Agite poenitentiam, Et 2. Cor: 7. dicitur, Tristitia secundum Deum poenitentiam efficit ad salutem. Et Esai: ultimo. Ad quem respiciam? ad contritum & humiliatum, & trementem sermones meos. Et lusiurandum flagitat in nobis conuersionem cum inquit Ezech: 18. & 33. Viuo ego, nolo mortem peccatoris, sed ut couertatur & uiuat. Et exempla congruunt Adam, Eua, Dauid, accusantur & horribiliter expauescunt.

Hos pauores & sensum irae Dei uocauerunt usitate contritionem, de qua recte docendi sunt homines, ne uel nobis ipsi blandiamur caeca securitate, uel ruamus in desperationem, uel ledatur gloria Filij Dei, & deleatur Euangelium, Sicut Monachi tetros errores finxerunt, quibus Euangelium prorsus obscuratum est, & uera consolatio pijs mentibus erepta est. Quanquam enim uerum est oportere in nobis esse aliquam contritionem, aliquos pauores, & dolores quod Deum offen-

I. EPISTOLA AD

offenderimus, Tamen hi duo errores falsissimi sunt, quod oporteat sufficientem esse contritionem, & quod sufficiens contritio mereatur remissionem peccatorum. Primum enim nulla potest esse sufficiens contritio, & cum crescit dolor sine consolatione mergitur homo in mortem & in eternum exitium, iuxta illud Rom: 3. Lex inuicem efficit. Item 2. Cor: 3. Lex occidit. Deinde certissimum est remitti peccata Gratis propter Filium Dei, & nequaquam propter nostram contritionem uel dilectionem.

Sed perterrefactae mentes audiant uocem Euangelij quam hic recitat Paulus, Certus est sermo & firmissime amplectendus, quod Christus uenerit in hunc mundum saluos facere peccatores. Vult enim hoc dicere Paulus, uocem Euangelij de gratuita reconciliatione nequaquam notari esse iudicio naturali, nec esse uocem Legis, sed singulare & mirandum decretum esse diuinitatis de redemptione generis humani per Filium, ideo adserte inquit, Christus Iesus uenit in mundum, quod si dicat, iubeo te causam considerare cur in mundum uenerit Filius Dei, Non est missus sicut Moyses aut alij Prophetae, sed fuit hic mediator caelestis, & nunc ideo ad nos uenit ut fieret uictima. Et sciri oportet quae beneficia attulerit, & quomodo nobis adplicentur. Adfert autem remissionem

nem peccatorum, imputationem iusticiæ, donationem Spiritus Sancti, & uitæ æternæ. Et post hanc uitam resurrectionem & uitam æternam. Accipiuntur autem in hac uita propter ipsum Gratis non propter nostra merita, Sola Fide, remissio peccatorum, imputatio iusticiæ, donatio Spiritus Sancti & uitæ æternæ. Hæc est uox Euangelij propria, cuius intellectum natium ut retineamus, uocabula rectè intelligenda sunt, Nam ex deprauatione uocabulorum aliæ tenebræ ortæ sunt.

De uocabulo Iusticiæ.

Hebraica phrasis est in uerbo Iustificari, ut sciam, Scipio iustificatus est accusantibus tribu- nis plebis, id est, absolutus est, Et pronunciatum est eum esse iustum. Ita hic iustificari homines propter Mediatore, est accipere eos remissionem peccatorum, & pronunciar iustos, id est, reputari iustos seu acceptos propter ipsum imputata nobis iusticia ipsius. Et cum hac acceptatione coniuncta est donatio Spiritus Sancti & uitæ æternæ.

Et fit magis perspicuum uocabulum Iusticiæ cum significatio Paulina discernitur à modis Philosophicis. Nam iustus more Philosophico significat

I. EPISTOLA AD

eat habentem seu iusticiam uniuersalem seu particulariorem, Sed quia non sumus iusti coram Deo in impletione Legis. Ideo in Euangelio annuntiat^{ur} alia iusticia, scilicet remissio peccatorum & reconciliatio propter Filium Dei. Neesse est igitur significationem uocabuli discernere à Philosophicis modis, cum ait Paulus, Iustificati fide pacem habemus, id est, reconciliati seu accepti Deo propter Christum fide pacem habemus. Et conscientia in magnis consternationibus agnoscit^{ur} immundum esse, non circumspicit suas qualitates, sicut clamat Propheta: Psalm: 143. Non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens, scilicet propria mundicie seu proprijs qualitibus. Sed de imputatione postea plura dicemus.

De uocabulo Fidei.

Certissimum est fide in hac doctrina non tantum significari noticiam quam et Diaboli tenet, sed significari simul noticiam historie, & applicationem qua promissionem tibi applicas, & fiduciam acquiescentem in Mediatore et in Deo. Ita promissionem, & sic loqui Hebr. eos non dubitatum est, iuxta illud dictum Matth: 15. O mulier magna est fides tua. Et complectitur hæc fides totum Symbolum, in quo & illum articulum promissionem

fitetur, Credo remissionem peccatorum, Hic enim exprimuntur beneficia Dei & Mediatoris, de quo articuli precedentes loquuntur, & hunc articulum sic ad sese applicent singuli, Credo remissionem peccatorum non tantum alijs dari, sed mihi quoq;. Hæc fides rectè amplectitur promissionem qua tibi ipsi credis exhiberi remissionem & reconciliationem, ut Rom: 4. Adfirmat Paulus se de ea fide loqui quæ promissionem accipit, uidelicet, qua tibi ipsi promissionem applicas cum inquit, Ideo ex Fide gratis, ut firma sit promissio.

Esi autem scriptores post Apostolos fuerunt negligentiores, tamen interdum quid senserint ostendunt. Estq; dictum Bernhardi tenendum, quia testimonium perspicuum est, & ad confirmandos aliquos prodest, Necesse est primò omnium credere quòd remissionem peccatorum habere non possis nisi per indulgentiam Dei, sed adde ut credas & hoc, quòd per ipsum peccata tibi donantur, Hoc est testimonium quod perhibet Spiritus Sanctus in corde tuo, dicens, Dimissa sunt tibi peccata tua, Sic enim arbitratur Apostolus Gratis iustificari hominem per fidem. Hæc uerba extant in prima concione de annunciatione.

Sit igitur definitio Fidei. Fides est assensus quo amplectimur totam doctrinam à Deo nobis traditam,

D traditam,

I. EPISTOLA AD

traditam, & in hac promissionem Gratia quocumque
 & est fiducia acquiescens in Mediatore & in
 Deo iuxta promissionem, & clamans Abba pater.

In hac doctrina necesse est & recte intelligi
 uocabula Legis, Euangelij, Peccati, Gratia, de quibus
 alibi dictum est. Enarratis uocabulis, pro-
 positio fit perspicua, & eam accomodemus ut
 nos docendos, & consolandos in doloribus, &
 quotidie in inuocatione, non propter ulla merita
 nostra, sed propter Filium Dei Gratis, certo acci-
 pimus remissionem peccatorum, & reputamur
 iusti, imputata nobis iusticia Mediatoris, & dona-
 namur Spiritu Sancto & hereditate uitae aeter-
 nae, Fide, id est, fiducia Mediatoris, Et mandatum
 Dei immotum & aeternum est, ut credamus uerum
 nos sic recipi & placere propter Filium, ut Ioh-
 hannis 3. dicitur: Sic dilexit Deus mundum, &
 Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui cre-
 dit in eum non pereat, sed habeat uitam aeternam.
 Ac sint in conspectu testimonia caetera Romani
 & 4. & alibi. Non solum ut refutare aduer-
 sarios possimus, sed multo magis ut nos ipsos con-
 solemur & confirmemus. Meminerimus etiam
 simul haec quatuor comprehendi, Remissionem
 peccatorum, imputationem iusticiae, donationem
 Spiritus sancti, & hereditatem uitae aeternae.

Antithesis etiam consideretur, in qua duo sunt

precipua membra. Primum Monachi uociferantur homines mereri remissionem, & esse iustos et mereri uitam aeternam propter propriam Legis impletionem. Deinde, quia nemo scit quando satis habeat meritorum, iubent homines semper manere in dubitatione. Haec duae imaginationes sunt Ethnicae, ortae ex humana ratiocinatione quae utcumq; Legem intuetur, & non nouit Euangelium, Sicut Socrates, Xenophon, & similes de uoluntate Dei ambigentes disputarunt.

Contra uero opponantur his tenebris conciones Euangelij de gratuita reconciliatione propter Filium, & de Fide, & sciamus mandatum Dei esse, ut credamus nos sic recipi propter Filium fide, & assidue repugnemus dubitationi. Haec antithesis iunioribus aliquid lucis adfert. Hi praemonendi sunt etiam de corruptelis.

Monachi sic corruerunt hanc propositionem Fide iustificamur scilicet formata dilectione, Ac fidem intelligunt tantum noticiam, & somniant hominem iustum esse propter dilectionem, id est, Legis impletionem, Haec deprauatio expresse pugnat cum Paulo, quia dicunt, Non fide, sed propter dilectionem sumus iusti, Cum Paulus clare dicat Roma: 3. Galat: 2. & 3. Impossibile est Legi iustificare. Etsi autem alij alios fucos uerborum

D 2 borum

I. EPISTOLA AD

borum quæsiuerunt, tamen eodem tendunt omnes corruptele, Fingunt nos iustos esse nostra recitate, & remouent hanc consolationem nos propter Filium Dei Gratis Deo placere fide. Refutari igitur omnes corruptele possunt per hæc dicta Psalmo 143. Non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Et Daniel: 9. capite. Non in iusticia nostra, sed per misericordiam tuam propter Dominum exaudias nos. Item 1. Corinthi 4. Nihil mihi conscius sum, sed in hoc non iustificatus sum.

Corruptela apud Origenem similis est corruptele apud Monachos.

Recens deprauatio est, fide scilicet preparante iustificamur, ut deinde alia re simus iusti ut si dicatur, Motus calefacit. Postea uero corpus non calet motu, sed calore. Sic uolunt isti post hominem sua nouitate iustum esse. Oppono tamen sus dictum illud, Non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Item, Retineri necesse est hanc sententiam, quod imputatione propter Mediatorum sumus iusti. Ac tollere doctrinam de imputatione & pro ea subijcere hunc errorem, quod homo sua nouitate iam sit iustus, manifesta impietas est pugnans cum hoc dicto Gen: 15. & Roman: 4. Credidit Abraham Deo, & imputata est ei ad iusticiam.

Nec illa imaginatio congruit cum Euangelio, quod homo sit iustus propter commixtionem corporalem Christi cum anima uel corpore nostro, quia proprie de Spiritu Sancto dictum est, quod effundatur in corda nostra, & sit immediata persona sanctificans, ut in actis capite 2. dicitur: Dextra Dei exaltatus accipiens promissionem Spiritus Sancti à patre effudit eum in nos, Et Galat: 4. Misit Deus Spiritum Filij sui in corda nostra.

Difficile est iudicare labyrinthos, qui tam uariè struuntur contra ueritatem, sed iuniores rectè discant fundamenta propter gloriam DEI & propter propriam salutem, Rectè cognitis fundamentis cum accedet ætas & usus, refutare contrarias imaginationes poterunt. Et quæ diximus congruunt ad doctrinam de Regeneratione. Cum enim in ueris pauoribus corda uoce Euangelij sustentantur, Spiritus Sanctus simul est efficax, & accendit fidem & alios motus spirituales, Sicut ad Galatas 3. dicitur: ut promissionem spiritus accipiamus per fidem. Hæc sunt initia regenerationis in conuersis, de qua dicitur Roman: 8. Qui Spiritu Dei ducuntur, hi sunt filij Dei. Item, Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius. Nequaquam enim hoc docemus, hominem iustum esse, aut sanctificari, aut liberari à

D 3 peccato

I. EPISTOLA AD

peccato & à morte aeterna proprijs uiribus, et
 actionibus, Sed hæc sanctificatio & uiuificatio
 opus est Dei, efficientis eam suo Spiritu Sancto,
 Et tunc renati uerè sunt templum Dei, Etsi enim
 hæc sanctificatio est proprietas attributa Spiritui
 Sancto, tamen uerum est simul totam diuinitatem
 esse, Sicut inquit Dominus Ioan: 14. Veniemus
 ad eum, & mansionem apud eum faciemus. Hoc
 ingens bonum agnoscendum est, & Deo gratia
 agenda, quòd immensa misericordia ita se pro-
 pter Filium demittit, ut hanc miseram naturam
 & magnas sordes adhuc circumferentem tamen
 recipiat, & uerè in ea adsit, eam regat, defendat
 contra Diabolos, & luce & uita aeterna donet.
 Et curemus hoc tantum bonum retinere, nec con-
 tristemus Spiritum Sanctum falsis opinionibus
 aut lapsibus contra conscientiam propter quos
 deseritur homo & ruit in regnum Diaboli, ut
 Petri 2. dicitur.

Quanquam autem renatus est templum Dei
 & in eo reuera est diuinitas, & crescere in
 nouam lucem & sanctificationem accensam
 Spiritu Sancto oportet, Tamen hæc sententia
 net uera, personam iustam esse, id est, placere Deo
 non propter nouitatem, sed reputari iustam
 putata ei iusticia Christi, & placere propter
 lium Mediatorem sola Fide. Ita utrumq; sciamus

fieri renouationem per Spiritum sanctum, & ta-
men hanc consolationem de imputatione tenen-
dam esse. Et hanc fidem ceteris uirtutibus & in-
uocationi semper prælucere, iuxta illud: Rom:
1. Iustificati fide pacem habemus. Non enim ac-
cedi potest ad Deum sine hac consolatione.

Postquam autem de conuersione hominis di-
ctum est, Deinde usitatum est addere doctrinam
de bonis operibus, quam docendi causa in has
questiones distribuo. Prima, Quæ opera sunt
facienda. Secunda, Quomodo fieri possint. Ter-
tia, Quomodo placeant cum reliquum in nobis
sit peccatum. Quarta, Propter quas causas faci-
enda sint. Quinta, Quod sit discrimen pecca-
torum. De his questionibus alibi copiosè & ex-
plicitè dictum est.

*Secundum præcedentes Pro-
phetias,*

Id est, Sicut antea habuisti de te uel super te
testimonia Spiritus sancti.

*Habens fidem & bonam con-
scientiam.*

In fine primi capitis redditio est congruens
ad initium, Sicut hortatus sum ut præcipias alijs,

D 4 ul

I. EPISTOLA AD

ut doceant salutaria, Id mandatum nunc quoque
tibi commendo. Rursus autem inserit breue di-
ctum, quod uelut summa est doctrina in Ecclesia
necessaria, Milites bonam militiam, retinens fi-
dem & bonam conscientiam. His duobus titulis
complectitur totam uitam Christianam, quam
notissimum sit omnibus, & sit tanquam regula
uite. Cum autem uocabula supra enarrata sunt
in simili dicto, finis mandati est dilectio &c. Non
addo hic longiorem enarrationem, tantum hoc
addam, utrumq; oportet regi, fidem & bonam
conscientiam, non imaginationibus humanis, sed
uerbo Dei. Sicut dicitur Galat: primo capite. Si
quis aliud Euangelium docet, anathema sit. Item
Psal. 118. Lucerna pedibus meis uerbu tuum. Item
Ezechielis capite 20. In preceptis meis ambu-
late. Nec fingant sibi homines uel dog-
mata, uel cultus, uel conscientiam
suis imaginationibus sine
Verbo Dei uel con-
tra Verbum
Dei.

CAPIT